

Een nieuwsoortige berichtgeving: wereldanalyse aan de hand van anekdotes.¹

Het voorbije weekend werd in De Morgen bericht vanuit India. De socio-ecologische problemen werden er in enkele paragrafen beschreven, een gepubliceerd rapport werd in paar lijnen onderuit gehaald, de dubbelzinnigheid van het Westers beleid werd met een paar woorden gehegeld. En dit op basis van anekdotes over zwerfvuil in de botanische tuinen en zware luchtverontreiniging in de straten van Calcutta. Ook aan de hand van gebrekkige informatie wegens geen wetenschappelijke rapporten bij de hand, allen persberichten over en uittreksels van die rapporten. Zo zegt de auteur zelf. In de hitte van Calcutta welt blijkbaar vanuit de buik woede op bij het zien van zoveel onrechtvaardigheid. En alles moet eraan geloven in enkele paragrafen, enkele lijnen, enkele woorden. Zonder zicht op tijd en ruimte. Zonder nuancering. De titel alleen al: "China en India hebben wel wat anders te doen dan de aarde redden." Van kortzichtigheid gesproken.

Even duiden. De analyse die gemaakt wordt aan de hand van anekdotes is breder en diepgaander gemaakt in tal van rapporten. Zo ook in de opeenvolgende rapporten van het Worldwatch Institute, die in het artikel onderuit gehaald wordt. 'k Heb er de vorige rapporten van het instituut nog eens op nagelezen, gepubliceerd sinds begin jaren '90, en daar is een constante lijn in terug te vinden (net zoals in andere rapporten van gerenommeerde instituten). Als we vooruit kijken naar het midden van deze eeuw, dan zullen landen als India en China op wereldvlak een sterke impact hebben op de drie factoren die verantwoordelijk zijn voor de totale milieudruk op onze aarde: de bevolkingsgroei, de wijze van produceren en de wijze van consumeren. De vrees bestaat dat - als de socio-economische ontwikkelingen zich blijven doorzetten zoals nu - hetzelfde ontwikkelingspatroon zal worden doorlopen als dat van de Westerse wereld. En we weten wat die ontwikkelingen sinds het begin van de industriële revolutie op het einde van de 19de eeuw en zeker sinds de economische expansie van na de 2de Wereldoorlog heeft opgeleverd. Het wordt ook in het artikel vermeld: satellietfoto's tonen de meest vervuilde plekken op aarde. Vlaanderen staat op de 3de plaats. Niks om trots op te zijn dus. Ook hiervoor wordt gewaarschuwd ... in de opeenvolgende rapporten van het Worldwatch Institute, ook in dat van 2006. De problemen ook bij ons worden erkend.

Terug naar India en China. De huidige socio-economische ontwikkelingen dragen er niet bij tot duurzame ontwikkeling. En dat gaat niet alleen over de milieubedreiging voor de planeet of voor hun eigen land. Want laat ons wel wezen, de meest kwetsbare gebieden voor mondiale milieuproblemen zoals klimaatverandering bevinden zich in ontwikkelingslanden. Het treft echter ook in de eerste plaats de sociaal zwaksten in deze samenlevingen. De 'Daens' toestanden met kinderarbeid, zonder vakbondsrechten, met discriminatie, enz. zijn nooit ver weg. Hoe zei een Belgische ondernemer dat ook weer tegen de Vlaamse Minister van Economie, Fientje Moerman, toen ze onlangs op zending was in China: "Te warm op de werkplek, mevrouw? Zij kunnen daar goed tegen." Misschien was zijn naam wel Charles Woeste jr.

¹ Dit opiniestuk is niet verschenen.

Dus komt het erop aan, zoals o.a. het Worldwatch Institute schrijft in haar rapport 2006, om aan 'leapfrogging' te doen (lees: haasje over springen) in het ontwikkelingspad. In ander woorden, de fouten die het Westen gemaakt heeft niet te herhalen, maar te trachten meteen aan vraagbeheersing te doen en verduurzaming van de productie- en consumptiepatronen. En ja, het Westen heeft daarbij een verantwoordelijkheid. Op papier wordt dat wereldwijd ook erkend. Laat ons het voorbeeld nemen dat samenhangt met energievoorziening en klimaatverandering. Reeds in 1992 zijn we bij de ondertekening van het Klimaatverdrag akkoord gegaan om de overdracht van milieuverantwoorde technologieën naar ontwikkelingslanden "te bevorderen, te vergemakkelijken en te financieren". Dat was toen het vaste voornemen op de conferentie in Rio de Janeiro.

Ondertussen weten we hoe het met het Klimaatverdrag gelopen is, welke landen het Kyoto Protocol boycotten en hoe we flexibele mechanismen hebben ingevoerd om vervuilingquota 'af te kopen' in de derde wereld. Het vreemde aan deze geschiedenis is dat China en India zich niet onvoorwaardelijk scharen achter deze groep landen, met name de Europese Unie, die de doelstellingen van het Klimaatverdrag en van het Kyoto Protocol zullen halen, maar wel recent mee zijn gestapt met landen die het protocol boycotten zoals de Verenigde Staten en Australië. Vorige week nog was er een ministeriële meeting in Sydney van het Asia-Pacific Pact on Clean Development and Climate. Het pact is gericht op de energievoorziening via steenkool en kernenergie, niet op de beheersing van de vraag of de vergroening van het aanbod. Duidelijke doelstellingen op het gebied van bijvoorbeeld het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen zijn er niet.

"En de technologieoverdracht naar ontwikkelingslanden?", vraagt U zich af. "Hoe ver staat het daar mee?" Het gaat er niet goed mee. In de laatste 15 jaar hebben we onvoldoende vooruitgang geboekt. Om het geheel ten goede te keren moeten we in feite 5 sleutelementen van nabij opvolgen. Daar zijn we het ook internationaal over eens. Even opsommen. Via deelname van het maatschappelijke middenveld in ontwikkelingslanden moeten *de specifieke noden* worden opgelijst, klaar om concrete projecten te formuleren. Hierbij is er nood aan voldoende en actuele *informatie* op het terrein. Het spreekt vanzelf dat *capaciteitsopbouw* noodzakelijk is om het geheel in goede banen te leiden. Er is meer nodig: *de institutionele omkadering en de financiële middelen* moeten afdoende zijn. Tot slot is het duidelijk dat ook *de omgeving* (intellectuele eigendomsrechten, de douanerechten, enz.) de technologieoverdracht niet mag bemoeilijken.

Het benieuwt mij dan ook wat het plan is van de Minister van Ontwikkelingssamenwerking is om de 0,7 % van het BNP te benaderen. Nee, niet om het ingeschreven te krijgen op de begroting, dat is wettelijk vastgelegd. En we gaan ervan uit dat we tegen 2010 in vergelijking met vandaag inderdaad zo'n 1 miljard USD meer zullen hebben om te besteden aan ontwikkelingssamenwerking vanuit België. Nee, wat wel intrigeert is de vraag waaraan het zal uitgegeven worden. Is daar een duidelijk meerjarenplan voor? Zal hiervan een deel gaan naar de verschillende sleutelementen van de overdracht van milieuverantwoorde technologieën naar ontwikkelingslanden? Is dat binnen het kader van een internationale technologische samenwerking of wordt een

gedeelte bilateraal besteed met de partnerlanden? Wordt dan effectief aandacht besteed aan de beheersing van de (terecht) stijgende vraag en de verduurzaming van het noodzakelijke aanbod?

Het gaat dus om een gemeenschappelijke, maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid. Zowel China en India als de Westerse wereld dragen een verantwoordelijkheid, die weliswaar verschillend is. Ook dat principe werd reeds in Rio de Janeiro als beleidsprincipe voor duurzame ontwikkeling aanvaard. Dus ja, om de auteur van het artikel tot slot te parafraseren, het Westen had inzake milieubehoud zelf veel meer kunnen ondernemen, zowel thuis als in de Derde Wereld.

Bernard MAZIJN

Universiteit Gent – Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, voorzitter
VN Klimaatverdrag – Expertengroep inzake technologieoverdracht, voorzitter